

9642

10 No. xxix

1748 3/6

DISSERTATIONEM INAUGURALEM

DE

FAMILIAE CONDUCTITIAE
FORO COMPETENTE

IN PRIMIS IN

SAXONIA ELECTORALI

IN ACADEMIA FRIDERICIANA

PRAESIDE

DN. CAROLO GOTTLIEB KNORRIO

ICTO POTENTISSIMO PRUSSORVM REGI A CONSILIIIS AVLICIS

PROFESSORE IVRIVM ORDINARIO ET FACVLTATIS IVRIDICAE

H. T. DECANO

PRO OBTINENDO GRADV DOCTORIS

DIE V. NOVEMBR. CIOIOCCXLVIII.

HORIS ANTE ET POST MERIDIANIS

DEFENDET

A V C T O R

IOANNES GOTTLLOB FVNCKLERVS

LIPS.

Mons. Gottlieb



ORATIONEM
FAMILIAE CONDICTITAE
FORO COMPETITAE
CAROLO WILHELMO
SAXONIAE ELECTORALI
GARTNERO
IN ACADEMIA THEOLOGICA
N. CAROLO GOTTLIEB KNOERIG
PRO ORATIONE GRADU DOCTORIS
FORO ANTE ET POST MERIDIANUM
JOHANNES GOTTLIEB FUCHSBERG



PATRIS VIRO
ILLVSTRI. ET. EXCELLENTISSIMO

DOMINO
CAROLO. WILHELMO
GAERTNERO

IURISCONSVLTO. PRAESTANTISSIMO

HAEREDITARIO. DOMINO

IN

ROEHRSDORF. ET. LVTTICHAV

POTENTISSIMO. POLONIARVM. REGI

ET

SERENISSIMO. PRINCIPI. ELECTORI. SAXONIAE

A. CONSILII. REI. BELLICAE

ET. APPELLATIONVM. INTIMIS

PATRONO. SVO

OMNI. ANIMI. CVLTV. VENERANDO

VITAM. LONGAM. VALETVDINEM. PROSPERAM

ATQVE. SVCCESSVS. RERV. OMNIV. SECVNDOS

APPREGATVR

EIDEMQVE

HANC. DISSERTATIONEM

IN. PVBLICVM. SINGVLARIS. OBSERVANTIAE. TESTIMONIUM

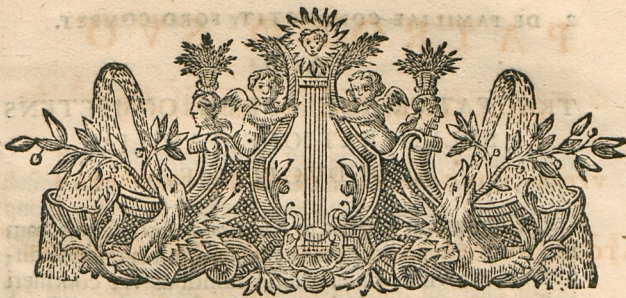
SACRAM. ESSE. CVPIT

ILLVSTRIS. NOMINIS. EIVS

OBSERVANTISSIMVS

IOANNES. GOTTLOB. FVNCKLERVS

LIPSIENSIS.



§. I.

THEMATIS VTILITAS.



Non vltima sane iurisprudentiae pars est, nosse, quo sub iudice quaelibet res pertractanda, aut quis conveniendus sit, in tanta praecipue iudiciorum multitudine atque diversitate, qua nostris imprimis vtimur temporibus. Haec enim diuersitas, quam ratione iudiciorum deprehendimus, efficit, vt primo statim intuitu saepe difficile iudicatu sit, coram quo iudice haec vel illa persona conueniri debeat. Cum vero actor forum rei sequi teneatur *l. 2. C. de iurisd. l. fin. C. vbi in rem act.* praecipuae illius partes esse debent, ante omnia inquirere, quodnam sit forum rei competens? Huius autem competentia, cum propter iudiciorum diuersitatem, vt modo diximus, iudicatu sit difficilis, quaedam hac dissertatione *de foro competente* in medium proferre non inutile visum fuit.

A

§. II.

§. II.

TRACTATVR HIC FORVM COMPETENS
SOLVM RATIONE FAMILIAE
CONDVCTITIAE.

Cum autem materia *de competencia fori*, si quis eam leui etiam calamo attingere velit, tam ampla tamque diffusa sit, vt vnus dissertationis limitibus vix contineri possit; non omnem huius materiae fontem hac dissertatione exhaurire, sed riuum solum quendam ab eo deducere animo constituimus. Missis enim reliquis competentiae fori capitibus *familiae solum conductitiae forum competens* pertractare, et quid praecipue in Saxonia Electorali et leges constituerint, et consuetudo introduxerit, monstrare nobis proposuimus.

§. III.

QVID SIT FORVM COMPETENS?

Ne tamen reliquam fori competentis materiam plane intactam relinquamus, generalia eius capita hac praecipue mente adducemus, vt ea, quae sequuntur, eo melius intelligi possint. Rem autem, vt ordine, quo decet, aggrediamur, ante omnia fori competentis definitionem praemittendam esse existimamus. Est autem forum competens, si quis hoc recte definire velit, nihil aliud, quam *iudicium, coram quo quis agere, et ad respondendum cogi potest*, vti hoc etiam sensu iudicis competentis *l. 19. ff. de iurisdic. et tribunalis competentis l. 35. §. 2. ff. de procurat.* fit mentio.

§. IV.

§. IV.

QVOMODO DIVIDATVR?

Praemissa praecedente paragrapho competentis fori definitione, nunc ad illius diuisionem nos vocat ordo, quem nobis hac dissertatione proposuimus. Habet autem forum reus vel ex iure communi vel ex priuilegio. Forum ex iure communi iterum diuiditur in generale et speciale. Generale est forum domicilii, specialia autem sunt forum contractus, delicti, rei sitae, et continentiae vel connexitatis causarum. Forum ex priuilegio seu singulare, vti vocatur, rursus in illud a doctoribus diuiditur, quod ratione causarum priuilegiatarum et hoc, quod ratione personarum quarundam competit. Hae sunt, quae vt plurimum ratione fori adducuntur diuisiones. Licet enim dentur adhuc quaedam fora specialia, quae doctores nonnunquam allegare solent, tamen, quia breues esse volumus, has adduxisse diuisiones sufficiat.

§. V.

QVID SIT FAMILIA CONDUCTITIA?

Haec sunt ea, quae generaliter de fori competentis materia eo animo annotare voluimus, vt, quae sequuntur, eo facilius intelligi possint. Nunc igitur ad familiae conductitiae forum competens perueniendum atque de eo speciatim agendum est. Licet autem familiae appellatio varie accipiatur *l. 195. §. 1. seq. de V. S. de seruis tamen proprie familiam dici patet ex §. vn. Instit. de L. fus. Can. sollenda. Tit. Pand. Si familia furtum fec. dic. aliisque bonae notae auctoribus. Quoniam vero longe alia ser-*

A 2

vorum

vorum Romanorum fuit conditio, quam famulorum mercenariorum, quibus hodie vtimur, vocabulo familiae, vocem *conduclitiae* addere non dubitauimus. Intel- ligimus enim per familiam conductitiam *homines liberos* (*), qui aliis pro certa mercede operas suas indeterminatas ad ali- quod tempus collocant. ENGAV in *elem. iur. Germ. L. I. tit. III. §. 52.*

§. VI.

QVID VLTERIVS DE HAC NOTANDVM?

De hac autem ea, quae sequuntur, scitu necessaria esse censemus; quod scilicet 1) ratione libertatis maxi- me discrepet a seruis Romanorum STRYK *V. M. Pand. L. I. tit. V. §. XII. TITII ius priv. L. III. c. II. §. 6.* 2) mer- ces illius certa ac determinata sit vel ex legibus prouin- cialibus, vti in Saxonia Electorali hoc obtinet vid. *die Neue Gesinde-Ordnung de anno 1735.* vel ex consuetudine, vel ex pacto denique contrahentium ENGAV in *Elem. iur. Germ. Lib. III. tit. XI. sect. II. §. 125.* 3) intuitu operarum indeterminatarum ab aliis operariis, vulgo *Tagelöhner* di- ctis, differat, vtpote qui operas certas determinatasque loca-

(*) Veniunt apud Germanos nomine *des Gesindes*, qui pro certa mercede seruiunt. Primo enim vnus famulus dicebatur *Ga- findus* eoque sensu accipitur apud OTERIDVM *L. IV. c. 12. v. 83.* de Iuda proditore

Ther diufoles gisindo.

Postea collectiue pro toto seruitio sumi coepit. WACHTER *Gloss. voc. Gesind. P. I. p. 574.* POTGIESSER *de statu seruorum in Germania L. I. c. IV. §. 43.*

locare solent; 4) ratione temporis, intra quod regulariter praestat operas, ab hominibus propriis recedat, quippe qui dominis suis operas, dum viuunt, praestare debent ENGAV *in elem. iuris Germ L. I. tit. III.* licet teste LEYSE-RO *Spec. XVI. med. 3.* familiae conductitiae contractus in perpetuum dominis operas suas locantis valeat *L. 10. C. de locato et conducto* 5) iis iuribus gaudeat, quae vel indoles locationis conductionis, vel lex prouincialis determinat. ENGAV *L. c. §. 52.* Praeterea familia conductitia diuiditur in *spontaneam, Miethgesinde*, quae sponte operas suas alicui locat, et *coactam, Zwanggesinde*, quae ad operas dominis praestandas cogi potest, vt sunt liberi subditorum, qui in Saxonia electorali per biennium dominis suis pro certa mercede operas suas praestare tenentur, de quibus praecipue *die Neue Gesinde-Ordnung de anno 1735.* conferri meretur. vid. BRUNNEMANNI *Comment. in Pand. L. XIX. tit. II. ad leg. 26. n. 12.*

§. VII.

NUM QUID IVRE ROMANO HVIVS MATERIAE RATIONE CONSTITVTVM SIT?

Quod si eorum vestigiis insistere vellemus, qui omnia ex iure ciuili seu Romano deducere et quid in eo constitutum sit, prae omnibus afferre solent; nostri omnino esset, ante omnia docere, quodnam familiae conductitiae apud Romanos forum competens fuerit. Quoniam autem Romanis familia, vti nostris moribus introducta est, conductitia pene incognita fuit, eorumque serui longe alia, quam mercenarii nostri, vsi sunt conditione, et nos denique quid inprimis in Saxonia huius

materiae intuitu obtineat, docere animo nobiscum constituimus, facile huic labori superfedere possumus.

§. VIII.

QVIS SERVORVM APVD ROMANOS
IVDEX FVERIT?

Quod enim Romanorum serui homines, immo etiam personae secundum statum naturalem *l. 22. pr. ff. de reg. iur.* non autem ratione status civilis fuerint, inter omnes constat. Nam huius intuitu eos rebus accensitos ideoque in dominio fuisse legimus *l. 32. §. 2. ff. de legat. et fideicom. l. 4. §. 1. ff. de stat. hom.* HEINEC. *Elem. iuris civ. sec. Ord. Inst. L. I. tit. VIII. §. 129.* Huius domini effectus erant, quod serui fuerint in commercio adeoque vendi, donari, legari et quocunque titulo in alios transferri potuerint, nihil habuerint proprii, sed omnia acquisierint dominis *§. 3. Inst. per quas pers. cuique acquir dominique illorum iudices fuerint, et eos, si quid criminis commiserant, custodiae causa in vincula conuicere virgisque et loris affligere aliisque poenis afficere potuerint l. vn. C. de emendat. serv.* immo etiam ius vitae et necis in eos habuerint *§. 1. Inst. de his, qui sui vel alieni iuris sunt l. 1. §. 1. et 2. ff. eod.* Id quod tamen propter eius abusum postea certo modo immutatum fuisse legimus *§. 2. Inst. eod. b. m. HEINEC. l. c. L. I. tit. VIII. §. 131.*

§. IX.

DE HOMINVM PROPRIORVM IN GERMANIA FORO COMPETENTE.

Quis est autem, qui ex his, quae de Romanorum seruis in compendio quasi dicta sunt, non primo statim intuitu-

intuitu videat, longe aliam familiae conductitiae hodiernae, quam seruorum Romanorum esse faciem? Missis igitur his, quae nullam pene nostris temporibus adferunt utilitatem, ad vtiliora progrediamur. Quodsi enim, relicto iure Romano, ad Germaniae leges atque consuetudines peruenimus, se nobis sistunt homines proprii, de quorum iudice, quia affinitatem quandam cum familia conductitia habent, quaedam in medium proferre liceat. Competit autem potestas iudiciaria in homines proprios dominis non vi domini, sed vi iurisdictionis, qua gaudere solent domini STRYK *V. M. Pand. L. I. tit. VI. §. 1.* BERGER *Oecon. Iur. L. I. tit. III. §. 2.* POTGIESSER *de Statu seruor. in German. L. II. c. 1. §. 40. seq. L. V. c. 2. §. 16. seq.* et ita quidem, vt domini ius vitae et necis in homines proprios exerceant, instituto scilicet inquisitionis vel accusationis processu. Non enim dominis pro lubitu in homines proprios saeuendi competit licentia; sed secundum leges et consuetudines, adhibito eo procedendi modo, qui in iudiciis vsitatus est, in eos animaduertere debent.

§. X.

DE MODICA FAMILIAE CONDUCTITIAE
CASTIGATIONE DOMINIS HODIE
CONCESSA.

Sed, vt propius ad rem accedamus, de familiae conductitiae foro competente nunc in specie agendum erit, vbi primum omnium videamus, vtrum dominis hodie castigandi potestas in delinquentem familiam conductitiam competat? Si igitur dicendum quod res est, aliquam

quam quidem, non tamen eam, quae apud Romanos ratione feruorum obrinuit, castigandi potestatem dominis concessam esse, fatemur. STRYK *disp. de iure domesticorum C. IV. §. 1.* LVDOVICI *de iure et Iurisprud. domestica C. IV. §. 9.* Competit enim illis ius emendationis domesticae, cui se tacite per locationis contractum subiecit familia conductitia. HOPPIVS *ad Inst. L. I. tit. VIII ad §. 2.* Con- sistit autem illud ius in eo, quod domini familiam condu- ctitiam propter delicta eaque leuia et quae ministerium illius concernunt et verbis et verberibus modice casti- gare possint. HOPPIVS *l. c. LVDOVICI c. §. 9.* STRYK *l. c. §. 2. et C. ult. §. 9.* At enim cauendum est, ne quis iure suo abutatur modumque in castigando excedat. Hinc non so- lum in delictis grauioribus et quae extra ministerium com- mittuntur, ius illud emendationis domesticae exulat BERG *l. c. L. I. tit. III. §. n. n. 3.* sed domini etiam videant, ne ver- bis famam aut verberibus valetudinem familiae condu- ctitiae laedant. Laeditur autem fama, si crimen, in quod leges eius amissionem constituunt, obiicitur. Hoc enim casu actio iniuriarum locum habere poterit. STRYK *V. M. Pand. L. I. tit. VI. §. 2.* LEYSER *ad Pand. sp. XVI. med. 4.* Et, si forsan domini metuatur saeuitia, cautio de non of- fendendo ab ipso exigi poterit. HOPPIVS *l. c. L. I. tit. VIII. ad §. 2.* STRYK *l. c. L. I. tit. V. §. 12.* Quid vero in pri- mis in Saxonia Electorali obtineat, et quis modus proce- dendi in iudiciis in rebus familiam conductitiam eiusque dominum concernentibus debeat obseruari, docet *die Neue Gesinde- Ordnung* de anno 1735. *Tit. IV.*

§. XI.

QVID RATIONE FORI CONTRACTVS, REI
SITAE, DELICTI ET CONTINENTIAE
CAVSARVM IN FAMILIA CON-
DVCTITIA OBTINET?

Haec sunt ea, quae dominis in familiam conducti-
tiam nostris adhuc temporibus concessa sunt. Sed vlt-
erius progrediamur et ad iudicem illius competentem per-
ueniamus. Vbi enim domini in familiam conductitiam
definit potestas, ibi incipit iudicis. Verum enim vero,
quod iudicem illius competentem speciatim adinet, ni-
hil hic ratione fori contractus, rei sitae, delicti atque
continentiae causarum singulare esse, facile intelli-
gimus. Quemadmodum enim forum contractus eo in lo-
co, quo negotium celebratum est, familiam conductitiam
fortiri nemo dubitabit; ita etiam forum rei sitae non alio
in loco, quam quo res sita est, familia, quae conducitur,
nancisci potest. Nec ratione fori delicti familia condu-
ctitia diuerso ab aliis iure vtitur, sed illud ibi habet, vbi
aut delinquit, aut apprehenditur. Sic etiam res se habet
ratione fori continentiae causarum, quippe vbi ea omnia,
quae in aliis personis locum habent, commode etiam ad
familiam conductitiam applicari possunt.

§. XII.

DE FAMILIAE CONDVCTITIAE FORO
GENERALI SEV DOMICILII.

Maioris momenti forum familiae conductitiae gene-
rale seu domicilii, de quo nunc agemus, esse videtur.

B

Tot

Tot enim dubiis, tot legibus inuicem pugnantibus inuolutam esse doctrinam de constitutione et translatione domicilii, ut certis regulis vix comprehendi possit LEYSERVS docet *ad Pandect. Sp. LXXII. med. i.* eamque ob causam cum aliis iudici potestatem domicilium ex loco et personarum conditione ceterisque, quae circumstant, aestimandi concedendam esse existimat. Cum autem secundum *l. 2. C. vbi senat.* eo in loco domicilium quis habere dicatur, vbi larem fouet, aut vbi maximam bonorum partem possidet et assidue versatur, consequitur familiarum conductitiam moribus hodiernis ibi regulariter sortiri domicilium, vbi operas suas praestat dominis, maxime cum eo in loco rebus etiam sacris uti maximamque bonorum partem habere et assidue versari soleat. Id quod non solum ratione eius familiae, quae eo in loco, quo operas praestat, nata atque educata est, sed illius etiam, quae aliunde venit, locum habet, praecipue cum LEYSERVS *l. c. med. u. seq.* ad domicilii translationem nihil amplius requirat, quam ut quis in alio loco per aliquod tempus habitet, res et fortunas suas ibi habeat atque rebus sacris eo in loco utatur, tamen si ad antiquam sedem subinde iter faciat et emolumentis aliquot ibidem frui pergat. Id quod exemplo satis illustri probat. Et hanc sententiam nostram ipsa experientia satis superque confirmat. Vnde illos, qui adhuc ancipites haerent dubiisque se hac in re extricare nequeunt, res suas sibi habere iubemus. Facit nobiscum PERILL. BOEHMERVS *Dissert. de lare primi fori locatoris in conductorem §. XVII. seq.*

§. XIII.

HUIUS FORI RATIONE SVBICITVR
REGVLARITER IVDICI LOCI
ORDINARIO.

His, itaque praemissis, iam videamus, cui iudici familia conductitia ratione domicilii subiiciatur. Est autem forum competens familiae conductitiae ratione domicilii regulariter sub iudice ordinario illius loci, quo operas suas praestare solet dominis, nisi a iurisdictione iudicis illius ordinarii expressis verbis eximatur, aut vna cum dominis foro singulari seu privilegiato gaudeat. STRUVIVS *Syntagmate iuris civ. exerc. LX §. 30.* Vti enim quilibet, ita etiam familia conductitia iurisdictionem iudicis ordinarii illius loci, ubi domicilium suum constitutum habet, in omnibus omnino actionibus regulariter agnoscere debet. TITIVS *iur. priu. L. HX. C. XI. §. 12.* Cuius rei rationem in natura fori domicilii, quod et ob hanc causam generale dicitur, stabilitam esse nouimus.

§. XIV.

DE FORO COMPETENTE, FAMILIAE CON-
DVCTITIAE CLERICORVM, VBI DE HIS
AVCTORIBVS AGITVR, QVI FAMILIAM
HANC CONDVCTITIAM AD FORVM
SECVLARE PERTINERE
CREDVNT.

Diximus paragrapho, qui praecessit, forum com-
petens familiae conductitiae ratione domicilii sub iudice
illius

illius loci esse ordinario, quo operas suas praestare solet dominis, nisi a iurisdictione iudicis illius ordinarii expressis verbis eximatur, aut vna cum dominis foro singulari seu privilegiato gaudeat. Haec tamen regula tot doctorum controuersis, tot exceptionibus occasionem praebuit, vt praecipuas recensere et examinare non inutile visum fuerit. Primo omnium loco videamus, quae de foro competente familiae conductitiae clericorum inter doctores mota sit controuersia, quorum aliqui familiam clericorum conductitiam iudici loci ordinario, alii confistorio subesse atque vna cum dominis suis foro privilegiato gaudere adferunt. Ad primam doctorum classem, qui a partibus iudicis loci ordinarii stant, referendi sunt viri celeberrimi RIVINVS in *Enunc. iur. ad tit. IV. Ord. Pr. Sax. enunc. 37.* ECKARDT in *denen Erklärungen über SCHILTERI instit. iur. can. ad L. I. tit. XIII. §. IV.* FLEISCHER in *der Einleitung zum geistlichen Recht L. III. C. 4. §. 25.* LVDOVICI in *Confistorial-Process C.V. § 4.* STRYKIVS in *addit. ad BRUNNEMANNI Tract. de iure eccles. L. III. C. 1. §. 12.* ROHR in *Obersächsischen Kirchen Recht L. I. C. 8. §. 23.* TITIVS in *iure priu. L. IX. C. 3. §. 9. et iure eccles. L. I. C. VI. §. 31.* WABST in *Historischen Nachrichten der Sächsischen Justiz-Versaffung Sect. II. C. 5. §. 5.* et qui primo omnium loco nominandus erat PERILLVSTRIS BOEHMERVS *Iure eccles. protest. L. II. tit. II. §. 43 seq.* Reliquos, qui ab eorum partibus stant, quos modo recensuimus, breuitatis studio silentio praeterimus.

§. XV.

DE ILLIS AVCTORIBVS, QVI CLERICORVM
FAMILIAM CONDVCTITIAM FORO
ECCLESIASTICO SVBESSE DEBERE
EXISTIMANT.

Minime tamen defunt doctores, qui contrariam huic opinioni fouent sententiam. Nubem enim illorum auctorum facili negotio afferre possemus, qui familiam clericorum conductitiam a iurisdictione seculari eximendam eamque consistoriorum potestati subiiciendam esse defendunt. Sed, vt praecipuos saltim nominemus, referendi huc sunt viri celeberrimi BEYERVS in *addit. ad CARPZOVII iurispr. eccles. L. III. def. 6.* SCHILTERVS in *instit. iuris can. L. I tit. 18. §. 8.* BRUNNEMANNVS in *tractatu de iure eccles. L. III C. I. §. 12.* TABOR in *Tractatum Vol. I. de Hophoria C. III.* MARTINI in *comment. for. ad Ord. Pr. Iud. Sax. tit. XI. §. 2. n. 352.* WERNHERVS in *obs. forens. part. IV. obs. XII.* MEVIVS in *decis. part. II. decis. 173.* HEIGIVS P. II. *quaest. 25. n. 22.* et KLOCKIVS denique *Tom. I. conf. 39. n. 44.* Praecipuae eorum rationes, quibus moti, hanc defendere audent sententiam, sunt sequentes; primum quia lege 2. §. 1. C. de *episc. et cler.* haec opinio fundata sit, deinde quoniam illa plurimorum locorum consuetudini respondere videatur, post quia priuilegia, quae dignitatis respectu concessa sunt, ad priuilegiatorum dominorum ministros quoque extendi debeant, et denique quia haec eorum sententia auctoritate multorum doctorum munita sit.

§. XVI.

QUAENAM SENTENTIA PRAEFERENDA SIT?

Sed salua omnino eorum res est, qui a partibus iudicis secularis stant. Nam in *l. 2. §. 1. seq. C. de Episcopis et Cler.* de mancipiis clericorum sermo est, quae ut res aliae in eorum dominio erant, et eadem a collectis gaudebant immunitate, qua bona clericorum reliqua. Neque etiam vllum verbum de clericorum privilegio fori hac lege reperitur, sed de immunitate a collectis ibi sermo est, qua, ut modo diximus, clericorum mancipia ita, ut bona eorum reliqua, gaudebant. Quid? quod tempore Constantini et Iuliani imperatorum, qui hanc legem anno post Christum natum tricentesimo quinquagesimo septimo emiserunt, familia conductitia, uti ea nostris moribus introducta est, apud Romanos nondum satis in usu fuerit. PERILLVSTR. BOEHMERVS in *iure eccles. protest. L. II. tit. II. §. 43.* ECKARDT in *denen Erklärungen über SCHILTERI instit. iur. can. ad L. I. tit. XIII §. IV.* Quod vero locorum adinet consuetudinem, hanc magis pro foro seculari quam ecclesiastico militare satis notum est, uti hoc multis docent FLEISCHER in *der Einleitung zum geistlichen Recht L. 3. C. 4. §. 25.* TITIVS in *geistlichen Recht L. I. C. VI. §. 30. et* STRYKIVS in *Addit. ad BRVNEMANNI tract. de iure eccles. ad L. III. C. I. §. 12.* Nec etiam privilegia, quae strictae interpretationis sunt, ad alias personas, praecipue personalia, transire possunt, nisi privilegiato alias inutilia sint, id quod tamen in privilegio fori, quo gaudent clerici, cessat, cum illud privilegium his utile sit, licet familia eorum conductitia eodem non gaudeat. BOEHMERVS

MERVS l. c. §. 43. LAVTEREACHIVS in collegio theor. pract. L. 1. tit. IV. §. 29. Licet denique magnam doctorum multitudinem sententiam illam, qua consistoriis iurisdictione in familiam clericorum conductitiam adseritur, amplecti videamus, tamen non auctoritate doctorum, sed rationibus pugnandum est, et si etiam auctoritate pugnare vellemus, maius tamen sententia nostra doctorum inueniet patrocinium.

§. XVII.

QVID ULTERIVS PRO HAC SENTENTIA
CONFIRMANDA ADDVCI
POSSIT?

Ad haec insuper pro confirmanda sententia nostra accedit, quod causam fori clericorum privilegiati dignitatem muneris eorum esse constat, ne scilicet illi, qui muneribus ecclesiasticis vacant, in foro omnibus communi litigare ac plebis conuersationi se exponere cogantur, vti hoc adserunt CARPZOVIVS in decis. illustr. Sax. P. III. dec. 217. et ECKARDT in denen Erklärungen über SCHILTERI Instit. iur. can. ad L. 1. tit. XIX. §. 4. Vide etiam Ord. eccles. Sax. de anno 1580. in COD. AVG. Vol. I. p. 534. sub tit. von immun. und Freyheiten der Kirchen- und Schuldiener. Hanc autem causam in familia eorum conductitia cessare, quis est qui non videat? Nec etiam silentio praetereundum est, forum illud clericorum privilegiatum ratione familiae eorum conductitiae nec in iure canonico, nec in iure ecclesiastico hodierno, praecipue ratione Saxoniae Electoralis, esse fundatum. ECKARDT l. c. FLEISCHER im geistlichen Recht L. 3. C. 4. §. 25.

§. 25. Nec denique familia clericorum conductitia dominis suis vt clericis, sed vt patribus familias praestare solet seruitia, quae non sacra, sed ciuilia esse inter omnes constat. vid. ECKARDT *l. c.* Haec igitur omnia, quae modo diximus, nos adducunt, vt hanc regulam apponere nulli dubitemus: *Familia clericorum conductitia tandiu in foro seculari conueniri potest, donec ex speciali privilegio eidem concesso, vel ex consuetudine loci aliud doceatur.*

§. XVIII.

VTRVM CLERICORVM FAMILIA CONDVCTITIA IMMEDIATE AN MEDIANTE REQUISITIONE CONSISTORII CITANDA SIT?

Huic materiae, de familiae scilicet clericorum conductitiae foro competente, coronidis loco hanc adiungere liceat quaestionem: vtrum familia clericorum conductitia a iudice loci seculari immediate, an mediante subsidiaria citatione in ius vocanda sit? Posterius quidem defendendum sibi sumsit RIVINVS in *Enunciat. iur. ad tit. IV. ord. Pr. Sax. enunc. 37.* alique. vid. WABST in *historischen Nachrichten von der Sächsischen Justiz-Versassung Sect. II. cap. V. §. V.* Sed ex his, quae ratione fori competentis familiae clericorum conductitiae paragraphis praecedentibus in medium allata sunt, facili negotio sententiam contrariam, quod scilicet familia clericorum conductitia immediate citari possit, elucere existimamus. Et licet quis hoc nobis mouere possit dubium, quod aedes parochiales, quas inhabitare solet familia clericorum conductitia,

ctitia, iurisdictioni consistoriorum subesse videamus, tamen, etiamsi hoc, quod omni dubio non caret, concedamus, citatio extra has aedes parochiales in loco quodam tertio familiae clericorum conductitiae insinuari poterit. Praeterea ei, cui ius est ad finem obtinendum, etiam ius esse debet ad media, sine quibus finis commode obtineri nequit. Dum igitur leges vel mores familiam clericorum conductitiam iudici seculari subiiciunt, procul dubio in ipsis aedibus parochialibus *immediate* insinuationem citationis fieri permittunt *arg. l. 2 ff. de iurisdic.* Idque sancitum est in *Ordin. Eccles. Brunsvicensi P. I. c. 14. §. 3.* modo antea de citatione certiores reddantur domini. *Was aber ihr (der Prediger) Gesinde und Hausgenossen anlanget, bleiben selbige zwar der weltlichen Jurisdiction unterworfen, es soll jedoch, wenn dieselben sine civiliter sine realiter zu citiren, die Nothwendigkeit erfordert, solches denen Predigern vorher angemeldet werden.* Quibus omnibus accedit, quod consuetudines plurimorum locorum hanc sententiam nostram confirmare videamus.

§. XIX.

DE FORO COMPETENTE FAMILIAE
CONDUCTITIAE ACADEMICORVM.

Sed missam hanc, quam modo tractauimus, faciamus materiam aliamque, quae vinculo quodam cum hac cohaerere videtur, pertractemus, scilicet quodnam sit familiae academicorum conductitiae forum competens? Originem iurisdictionis academicae ex *authentica Habita C. Ne filius pro patre doctores deducere solent. LEYSER ad Pand. Sp. LXXVII. TITII geistlich Recht L. IV. cap. VI. §. 31.* Sed

Sed iurisdictione, quae ex citata authentica deducitur, mutato statu Germaniae, valde etiam immutata fuit vid. WABST *in historischen Nachrichten von der Sächsischen Justiz - Verfassung Sect. II. cap. X. §. 2.* Postea enim quam academiae in vnum corpus coaluerunt nomenque vniuersitatum inde adsumere, iurisdictionem per proprium magistratum in ciues academicos exercere inceperunt. Quae tamen iurisdictione non vbiuis locorum eadem est, sed ex privilegio, eius ratione concessio, diiudicari debet. Cum autem academici eodem modo, quo clerici, foro privilegiato gaudeant, vid. ENGAV *in lur. Can. L. II. tit. XX. §. 324.* ideoque vltra eorum personas, vxores et liberos non sit extendendum, eadem quoque regula, quae ratione fori familiae clericorum conductitiae valuit, hic locum inueniet, quod scilicet familiae academicorum conductitiae tamdiu coram senatu oppidano, qui iudex loci ordinarius esse solet, conueniri possit, donec ex speciali privilegio, huic indulto, vel ex consuetudine loci aliud doceatur. Et licet CARPZOVIVS *dec. VIII. n. 17.* hominum litteratorum ordini studiosorum famulos etiam accensere videatur, tamen hoc ab eo certo saltim respectu dictum esse intellectu non est difficile.

§. XX.

INPRIMIS RATIONE ACADEMIAE
LIPSIENSIS.

Solent interdum etiam, vt omnis plane ratione iurisdictionis euitetur controuersia, inter senatum oppidanum atque magistratum academicum certa iniri *comparsata*, quibus omnes casus, qui dubium aliquod excitare possint,

possint, deciduntur. Illustre huius rei exemplum praebent *compactata* illa, quae inter celebrem, quae Lipsiae floret, academiam atque splendidissimum huius ciuitatis senatum inita sunt, quibus inter alia iurisdictio in familiam ciuium academicorum conductitiam senatui oppidano confirmata est. Verba praecipue ea, quae §. IX. in compactatis nouissimis de anno MDCCXXI. mihi ex singulari benevolentia ad inspiciendum propositis, reperiuntur, hoc loco adducamus. Sunt autem huius tenoris: *Derer professorum und anderer Vniuersitäts-Verwandten Knechte, Mägde, Famuli und Bediente, die nicht studiren, stehen unter eines Edlen Raths Gerichtsbarkeit* (*). His atque reliquis compactatis, quae inter magistratum academicum senatumque ciuitatis Lipsiensis ratione iurisditionis celebrata sunt, per legem publicam magnum accessit pondus. In CODICE enim AVGVSTEO Tom. I. pag. 241. verba sequentia reperiuntur: *Die Vniuersität und Rath sollen denen compactatis nachleben, und einander nicht in die iurisdiction greifen.* vid. WABST in *historischen Nachrichten von der Sächsischen Justitz - Verfassung* Sect. II. cap. X. §. 4.

C 2

§. XXI.

(*) Aliud obtinet in Academia Halensi, cui concessa est iurisdictio §. III. et XVII. *Privileg.* in Professorum, studiosorum omniumque ciuium academicorum familiam conductitiam. Idemque Privilegium indultum est Academiae Göttingensi, ubi §. IV. Priv. dicitur: *Der Vniuersität Iurisdiction sollen Professores, studiosi &c. in specie auch die unter der Vniuersität stehende Handwercks - Freymeistere, NEBST IHREN FAMILIEN VND GESINDE, unterworfen seyn.*

§. XXI.

DE FORO COMPETENTE FAMILIAE
CONDVCTITIAE PRINCIPVM
APANAGIATORVM.

Sed iam alio nos ducit disputationis filum nouamque tractandi monstrat materiam, quodnam scilicet forum sit competens familiae principum apanagiatorum conductitiae? Sane si ipsorum principum, quos apanagiatos vocant, forum competens consideramus, magnum iuris publici doctorum circa illud inuenimus dissensum. Multi enim hos principes superioritati territoriali subesse eosque ciuium in classem referri debere existimant, licet illos ob illustrem, qua fulgent, dignitatem arctamque, quae eis cum domino territorii plerumque intercedit cognationem, iurisdictioni domini territorialis immediate subiiciendos esse statuunt TITIVS in *Specim. iur. publ. L. IV. c. 9. §. 3.* VITRIARIVS *lure Publ. L. III. T. 17. §. 14. et 15.* STRVVIVS *Iuris Publ. Prud. C. XXIV. §. 10. C. XXVII §. II.* LVDEWIG *ad A. B. Tit. XXV. §. 5. p. 546.* LIMNAEVS in *lure publ. L. 4. cap. 8. n. 186.* Alii contra principes apanagiatos a iurisdictione domini territorii, in quo commorantur, plane eximendos esse existimant de COCCII *Iur. Publ. cap. 27. §. 15.* LVDOLF *de lure feminarum illustr. P. I. §. 19.* Sed nihil ad nos controuersia illa. Aut enim principes apanagiatos iurisdictioni principis territorii subiicias, aut eos ab hac eximas, eorum tamen familiam conductitiam huic subesse tam certum est, quam quod certissimum. Si enim principes illi apanagiati in castro quodam sedent, tunc eorum familia conductitia iurisdictioni praefecti, et, si in oppido commoran-

morantur, fenatus illius ciuitatis potestati subiicitur (*). Sermo autem hoc loco est de principibus, qui apanagio proprio gaudent, si enim in proprio seu paragio, vti a iuris publici doctoribus vocari solet, gaudent, propriamque exercent iurisdictionem, tunc eos ipsos familiae conductitiae suae esse iudices, negandum non est. PERILL. BOEHMER *Consult. et dec. T. I. P. I. Resp. 19. n. 27. et 31.* HER- TIVS *de Comment. Apanag. et Parag. distinz. § XII.* MASCO- VII *princ. iur. publ. L. VI. C. V. §. 14.*

§. XXII.

DE FORO COMPETENTE FAMILIAE
CONDUCTITIAE AVLICORVM.

Transimus ad forum competens familiae aulico- rum conductitiae. Licet vero §. XIII. dictum sit, forum competens familiae conductitiae sub iudice illius loci esse ordinario, quo operas suas praestare solet dominis, tamen huic regulae limitationem adiecimus, nisi a iurisdictione

C 3

iudi-

(*) Existimat quidem LVDEWIGVS *Conf. Hal. T. II. L. II. Conf. 108. n. 5. et Conf. III. n. II.* apanagiatos exemptos esse a principis regentis iurisdictione, ideoque iustum esse, vt familia conductitia gaudeat praerogatiua eadem dominisque ius primi fori in illam competat. Sed nemo non videt, falsum esse consecutionis filium. Quomodo enim iurisdictionem exercere possent, qui eam non habent, nullorumque iurium territorialium participes sunt? Vt taceamus, ipsum LVDE- WIGIVM, saepe in doctrinis iuris publici trocho versatiliorem, alibi et inprimis ad *A. B. c. p. 546.* principes apanagiatos sub- iecisse iurisdictioni principis regentis.

iudicis illius ordinarii expressis verbis eximatur, id quod ratione familiae aulicorum conductitiae locum inueniet. Plerisque enim in locis familia conductitia aulicorum, *de- ver würrcklich in Diensten stehenden Hof-Bedienten*, ab omni iudicis loci ordinarii potestate eximi forumque peculiare quoddam fortiri solet. Exemplum huius rei praebet Saxonia Electoralis, qua familia aulicorum conductitia ab omni senatus Dresdensis iurisdictione vna cum dominis suis exempta est atque forum suum competens coram praefecto huius ciuitatis fortitur. vid. WABST in *der historischen Nachricht von der Sächsischen Justiz-Verfassung Sect. II. C. I. §. VI.* Quod autem familiam ipsius principis conductitiam attinet, quorsum refero *die Laqueys, Heyducken, Läußer, Mohren, Stubenheizer und andere mehr*, hanc in Saxonia nostra mareschallo, *dem Hof Marschall-Amte* subiectam esse docet WABSTIVS libro allegato Sect. II. C. VII. §. XVI.

§. XXIII.

DE FORO COMPETENTE FAMILIAE CON-
DVCTITIAE NOBILIVM, QUI IVRIS-
DICTIONE PATRIMONIALI
GAUDENT.

Noua iam oritur quaestio, quae maioris momenti atque controuersiae res esse videtur. Iam enim indagare nobiscum constitutum habemus, quodnam sit forum competens familiae conductitiae nobilium, qui patrimoniali gaudent iurisdictione? Si autem, quid sentiamus, dicendum est, familiam nobilium conductitiam domi-
norum

norum suorum iurisdictioni subiiciendam esse statuimus. Atque haec res ita se habet, licet aut alius, aut ipse nobilis familiam suam conductitiam actione conuenire velit. Nobiles enim subditos suos coram proprio iudicio conuenire posse testatur WABSTIUS in der historischen Nachricht von der Sächsischen Justiz-Verfassung Sect. II. C. XI. §. 8. vid. Ord. Pr. Sax. Recogn. ad Tit. II. §. 3. Continetur autem numero subditorum familia etiam nobilium conductitia, cum regulariter sub eorum iurisdictione constitutum habeat domicilium. Quod ostendimus §. XII. Neque facit ad rem eorum, qui dissentiunt, quod hoc modo dominus familiae conductitiae simul etiam iudex illius sit. Idem enim ratione familiae praefectorum conductitiae accidere videmus, quae coram dominis suis, qui simul sunt iudices, saepissime conueniuntur. Omnis enim, qui non exemptus est, iudicis loci, ubi domicilium constitutum habet, forum agnoscere debet. Cum igitur familia nobilium conductitia a iurisdictione iudicis loci, quo domicilium habet, minime sit exempta, omnino forum illius agnoscere debet. BERGERVS quidem Oec. Iur. L. IV. t. 3. §. 2. n. 4. familiam nobilium conductitiam delicti vel contractus tantum ratione dominorum suorum iurisdictioni subiectam esse existimat. Sed salua omnino res est. Auctoritate enim CARPZOVII ille nititur, qui P. IV. C. 43. def. XI. de filiis nobilium tantum loquitur, quos hanc ob causam a iurisdictione paterna exempt, quia pari cum patre fruuntur dignitate, hanc autem rationem respectu familiae conductitiae cessare, quis est, qui non videat? Sed nec STRYKIVS Vfu Mod. Pand. L. II. t. 1. §. 30. nobiscum facere videtur, dum familiam nobilium conductitiam a iurisdictione dominorum suorum

rum eximit. Sed cum ille de ea familia conductitia loquatur, quae alibi habet domicilium, *die aufferhalb denen adelichen Hofen in des Amts Iurisdiction wohnet*, nos autem ibi familiam conductitiam regulariter domicilium habere existimemus, ubi operas praestat dominis suasque res habet, a partibus nostris stare minime potuit. Et ex eadem ratione WABSTIVS etiam familiam nobilium conductitiam, *spontaneam* scilicet, nam de *coaecta* idem nobiscum sentit, a iurisdictione dominorum suorum eximere videtur in *historischen Nachrichten von der Sächsischen Justiz-Versaffung Sect. II. C. XI. §. VIII.*

§. XXIV.

NOVVM ALIQVOD DVBIVM, QVOD
SIMVL SOLVITVR.

Restat adhuc dubium quoddam, quod ex lege *10. ff. de Iurisd.* illi mouent, qui sententiae nostrae non addunt calculum. Verba legis haec sunt: *Qui iurisdictioni praees, neque sibi ius dicere debet, neque vxori, vel liberis suis, neque libertis, vel caeteris, quos secum habet.* Verum enim vero habemus omnino, quid ad hanc legem respondeamus. Verba enim vltima, quae inprimis huc faciunt, de familia conductitia loqui, nondum satis constat, praecipue cum tempore Vlpiani, huius legis auctoris, familia conductitia nondum adeo in vsu fuerit. Sed concedamus etiam, de ea ibi sermonem esse. Quid inde? Sane, si huius legis interpretes consulimus, omnino ei, qui iurisdictioni praees, (sermo autem hic non est de patre nobili, sed de magistratu quodam prouinciae, vel ciuitatis) hanc in vxorem

rem, liberos atque reliquos hac lege comprehensos iure Romano adtribuunt, licet ipse hoc casu non possit ius dicere, sed alii iurisdictionem mandare debeat. *arg. l. 1. §. 1. l. 3. ff. de offic. eius cui mand. iurisd. l. 16. et 17. ff. de iurisdic.* Frustra enim alias hac lege quaereret Ulpianus, vtrum possit ille, qui iurisdictioni praeest, his personis ius dicere, si non haberet in eas iurisdictionem. *vid. MOD. PISTORIS p. IV. quaest. 169. CARPZOVIVS P. IV. constit. 43. def. II.* Et hanc iuris Romani dispositionem cum Saxoniae Electoralis legibus quodammodo convenire notum est, quibus dominus subditos suos coram proprio iudicio in ius vocare quidem potest, vti paragrafo praecedente diximus, ius vero ipse hoc casu dicere non debet, sed acta ad collegium quoddam iudicum ferendae sententiae gratia transmittere necesse habet. *vid. ORD. PR. RECOGN. ad Tit. 2. §. 3. et ad Tit. 34. §. 1.*

§. XXV.

DE FORO COMPETENTE FAMILIAE MILITVM CONDVCTITIAE.

Iam quaedam etiam de foro competente familiae conductitiae militum, eorum scilicet, qui ordines ducunt, in medium proferamus. Quod si in forum competentens ipsorum praefectorum militum, eorum nimirum qui munere adhuc militari funguntur, inquirimus, hos foro militari in Saxonia subiectos esse reperiemus. *vid. COD. AVG. Tom. I. p. 1200.* Sed quodnam familiae eorum conductitiae forum est competentens? Si regulam §. XIII. positam consideramus, hanc iudici loci ordinario, quo operas suas praestat dominis, subiiciendam

D

dam

dam esse constat. Verum enim vero familia haec militum conductitia ab eius iurisdictione expressis verbis in Saxonia exempta foroque militari vna cum dominis subiecta est. *vid. COD. AVG. Tom. I. p. 1200.* Id quod tamen solum ratione familiae conductitiae, quae in castris dominis operas praestat, locum habet. Reliquam enim, quod attinet, *so ihnen nicht im Felde Dienste thut*, iudici loci ordinario subiectam esse constat. *vid. COD. AVG. l. c.* Neque forum illud militare ad vxores atque liberos famulorum mercenariorum extendi posse docet mandatum regium de anno 1718. §. 9. *in COD. AVG. l. c. et LVNIGII Corp. Iur. Milit. p. 856.* Illos autem militum praefectos, qui honeste dimissi militia vacant, ratione fori iure schriftfässiger in Saxonia uti notum est. *vid. COD. AVG. Tom. I. p. 1198. et DN. PRAES. Manud. ad Proc. Milit. C. II. §. 13.* Quod tamen ad eorum familiam conductitiam minime pertinet, quippe quae iudicis loci ordinarii iurisdictioni in Saxonia omnino subiicienda est. *vid. cit. mandat. reg. de anno 1718. §. 8. in COD. AVG. Tom. I. p. 1200.*

§. XXVI.

DE FORO COMPETENTE FAMILIAE
CONDVCTITIAE LEGA-
TORVM.

Restat, vt quaedam etiam de foro competente familiae conductitiae legatorum adiiciamus. Magna quidem inter doctores ratione fori ipsorum legatorum orta est

rio iurisdictionem, quae ad regalia pertinet, sine cō-
 cessione domini territorii exercere potest. *vid. CHRIST-*
THOMASIVS l. c. §. 85. HVBERSV l. c. WICQVEFORT.
l. c. GROTIVS l. c. WINCKLERSV l. c. p. m. 317. In deli-
 ctis igitur grauioribus iisque rebus, quae proprie ad iu-
 risdictionem pertinent, ipsi legati cognoscere senten-
 tiamque exequi nequeunt; sed ad principem, a quo
 legati missi sunt, familiam conductitiam, vt puniatur,
 remittendam esse, plerique existimant. *vid. HVBERSV*
l. c. WINCKLERSV l. c. Quod tamen sine consensu prin-
 cipis eius, apud quem legatione funguntur legati, non
 facile fieri solet. *BYNKERSHOEK l. c. C. XV et XX,*

§. XXVII.

QVID AMPLIVS DE HOC FORO
NOTANDVM?

Ea, quae modo diximus, vsu quidem inter gen-
 tes, faltem moratiores, seruari videmus. Interdum ta-
 men in *admissione* aliud inter principes transigitur. Cui
 omnino standum esse nulli dubitamus. Neque etiam
 legati, si per aliorum principum, ad quos non missi
 sunt, territoria transeunt, iisdem iuribus et immuni-
 tatibus, quae legatis alias competunt, vti possunt, nisi
 principes illi de transitu, cum his conuenerint. *vid. GRO-*
TIVS l. c. §. 5. WICQVEFORT l. c. L. I. Sect. 29. THO-
MASIVS ad Huberum de iure ciuit. L. 3. Sect. 4. C. 2. §. 20. n. g.
WINCKLERSV l. c. p. m. 318. Nec id denique silentio
 praetereundum est, quod familia legatorum conducti-
 tia, si in flagranti maleficio deprehenditur, a iudice
 loci, ne scilicet euadat, apprehendi possit, ad legatum
 vero

vero deinceps duci solet, a quo, vt delinquens ad puniendum tradatur, iudex loci interdum petere solet. *vid. WEIDLERVS L. c. §. 48.* Accidit enim saepe numero, vt ipsi legati familiam suam delinquentem iudici loci, vbi degunt, ad puniendum relinquunt, id quod *WICQVEFORTVS L. c. l. i. Sect. 28.* exemplo satis illustri probat. Quo cum facit *BYNKERSHOEK L. c. C. XX. p. m. 309.*

§. XXVIII.

FINIS HVIVS DISSERTATIONIS.

Sed coronis imponenda est dissertationi nostrae. Cauendum enim, ne, plura adferendo, limites dissertationis egredi videamur. Generalia saltim haec sunt, quae de materia *fori competentis familiae conductivae* hac dissertatione in medium protulimus. Quod si quis autem est, qui specialia huius materiae desideret, ille statuta singulorum locorum eorumque consuetudines vt consulat, necesse habet. Specialia enim, quae a nobis huc atque illuc prolata sunt, Saxoniam Electoralem praecipue respiciunt. Loca denique illorum auctorum, quorum nomina hac dissertatione reperiuntur, ipsi omni adhibita diligentia euoluimus, ne scilicet, vt saepissime fieri solet, ea adducantur, quae aut plane non, aut saltim alio in sensu apud citatos auctores reperiuntur.

F I N I S.

D 3

CON.

CONSULTISSIMO
DOMINO CANDIDATO

S. D.

PRAESES.



Thema forense est, quod tibi selegisti ad defendendum in conflictu inaugurali. Tot enim saepe dubiis inuolutae sunt lites, quae de foro competente familiae conductitiae excitantur, ut opus sit iudice prudenti et circumspecto ad eas decidendas, inprimis si reus actione personali pulsatus, se alibi constituisse domicilium excipiat ideoque actorem remittendum esse contendat ad forum domicilii, si a lite desistere nolit. Igitur iudicis est, in id inquirere, an ea mente in aliquo loco habitauerit, ut rerum suarum sedem ibidem figere voluisse ex circumstantiis colligi possit. Quid enim, si ius ciuitatis adeptus fuerit domumque sibi comparauerit, posteaque alibi operas temporarias conductori praestet, aut praedia ad tempus conduxerit, nec renunciet iuri ciuitatis, nec aedes vendat? Quis quaeso

quaeso mutationem domicilii praesumeret?
Idem proculdubio obtinebit, si aedes condu-
ctas inhabitauerit, sed continuet conductionem
illasque vel aliis sublocet, vel vxori liberisue in-
habitandas relinquat? Hinc recte apud LEY-
SERVM (a) responderunt I Cti Helmstadienses:
*Es komt auf das arbitrium iudicis an, was vor
Umstände und indicia er ad praesumendam mu-
tationem domicilii vor hinlänglich achten wol-
le,* ipseque LEYSERVS (b) bene monuit, animum
mutandi domicilium eo ipso satis declarari, si
quis in aliquo loco habitet, res et fortunas ibi-
dem habeat sacrisque vtatur, nec aliam caus-
sam, ob quam ibi versetur, adferre possit. Sed
hanc adlegare potest, qui ex causa temporaria
in aliquo loco commoratur. Non solum ve-
ro hae lites aguntur, si de foro competen-
te quaeritur, sed etiam tunc excitantur, si
is, qui per plures annos operas locauit do-
mino, vel praedium aliquod conduxit, fini-
to contractu, cum bonis fortunisque, duran-
te contractu acquisitis, alio migret ab eoque
census emigrationis exigatur. Quo casu I Cti
Helmstadienses teste LEYSERO (c) subiecerunt
censui

(a) *ad Pand. Spec. LXXII. med. 1.*

(b) *l. c. med. 3.*

(c) *Spec. CCXVI. med. 6.* Licet vero LEYSERVS existimet,

cenfui conductorem, his moti rationibus: *Al-*
diemeil an den Orten, wo das Abzugs-Recht ein-
geführt ist, ein iedweder, welcher freywillig
von dannen ziehet, und seine Wohnung in ein
ander Land transportiret, den Abzug erlegen
muß, folglich ein blosser Einwohner, ungeach-
tet er das Bürgerrecht nicht erlanget, dazu
verbunden ist, und dann ein Pächter, der mit
seiner Familie und Vermögen, an dem Orte der
Pacht sich aufhält, daselbst sein domicilium
hat und, ausser den die Pacht selbst betreffen-
den Streitigkeiten, der ordentlichen Gerichts-
barkeit, gleich andern Einwohnern, unterworf-
fen lebet, also denen gewöhnlichen Beschwer-
ungen und von seinem eigenen Vermögen zu
entrichtenden Anlagen sich nicht entziehen
mag etc. So halten wir dafür, daß der Amt-
mann Reiche sich vermittelst des Vorwandes,
daß

MEVIUM P.VII. Dec. 365. haud contendere, immunem esse conductorem ab onere decimarum, sed saltem hanc quaestionem tanquam altioris indaginis remittendam esse ad processum ordinarium; tamen ex ipsis MEVII verbis contrarium adparet. Liberat enim a censu emigrationis omnes eos, qui ex temporali causa in ciuitate morantur, citra istam non fixuri sedem. Quod vero remiserit quaestionem ad processum ordinarium fecit ideo, quia Senatui vrbano censum exigenti onus probandi incumbabat, conductorem Pharmacopolii in ciuitate constituisse domicilium.

daß er nur ein Pächter gewesen, von dem Abzug nicht befreyen könne. Sed aliter res cecidit litemque secundum conductorem dederunt Icti Wittebergenses (d), additis rationibus: Diemeil der Abzug, Nachsteuer, oder Abschoss, so ratione emigrationis lege, statuto, vel consuetudine an einem Ort hergebracht und eingeführet, regulariter nur von denenjenigen, welche ihr domicilium und iura ciuitatis daselbst cum animo perpetuo commorandi gehabt, nicht aber von denen, welche sich ex temporaria commorationis causa an dem Ort begeben und daselbst geraume Zeit gewohnet, noch von den dahin gebrachten, nicht daselbst gewonnenen Baarschaften und Fabrniß exigiret werden mag, und daher kein Pächter, der an einem Ort Güter gepachtet und lange Zeit in solchem Pacht geblieben, bey seinem Abzug, wenn er gleich in ein fremdterritorium sich wendet, von seinen darinne gewonnenen, oder in die verpachtete Güter gebrachten beweglichen Vermögen den Abschoss oder Nachsteuer zu entrichten anzubalten. In mehrern Betracht, nach einbelligen Schluß der Rechtslehrer, das Fundament des Abzugs auf der mutatione domicilii lediglich berubet, denen nur die ciues und in-

E

co-

(d) apud WERNHERVM *Select. Obs. P. IV. Obs. 125.*

colae, so domicilium an einem Orte constitui-
ret, unterworfen, derjenige Fremde aber,
welcher an einem Orte gewisse praedia auf ge-
wisse Zeit gepachtet und darauf seine Wohnung
genommen, dadurch an dem Ort der Pachtung
und solcher Wohnung kein domicilium erlan-
get, weder ciuis, noch incola, noch auch denen
legibus aut statutis loci subiiciret wird, als
wozu die bloße Wohnung und der contractus
locati conducti nicht genug, sondern animus
perpetuo ibi commorandi erfodert wird, den
ein Pächter, dessen Pacht nur auf gewisse
Jahre gehet, wenn er auch offers, nach geen-
digten Pacht-Jahren, reconduciret, nicht ha-
ben kan, da nicht in eius arbitrio beruhet, be-
ständig und perpetuo bey dem Pacht zu bleiben,
sondern bey dem Verpächter lediglich stehet, ob,
wann er auch, nach vielmahl geendeten Pacht-
Jahren, zu reconduciren verlanget, nicht aber
zu dem, damit ein anderer ihn übersetzet, sich
offeriret, er von neuem mit ihm schliessen wolle,
oder nicht, ieder auch nach geendeten Pacht-
Jahren, das Recht hat, so viel pro locario zu
bietben, daß der alte Pächter ohne Schaden
ihme sich gleich zu setzen nicht möglich findet,
welchem allen die Halberstädtische Constitution
von 8 Febr. 1685 beypflichtet, indem nach der-
selben nur von derer Stände angefessenen Un-
tertha-

terthanen der Abzug zu fodern etc. So ist etc.
Palmariae rationes LEYSERI huc redeunt,
quod census emigrationis in iis locis, ubi lege
vel consuetudine obtinet, ab omnibus ciuibus
et incolis alio migraturis adeoque etiam a con-
ductore, *quia domicilium in loco conductionis*
habet, solui debeat. Sed facile intelligitur, id
praeponi a LEYSERO, quod probandum erat,
scilicet conductorem in loco conductionis ha-
buisse domicilium. Nunquam enim animus
constituendi domicilium praesumi potest in eo,
qui ex causa temporaria in aliquo loco com-
moratur. In quo ipsum virum eximium con-
fidentem habemus, dum animum constituen-
di domicilium ex circumstantiis indiciisque su-
pra adductis tunc colligi posse existimat, si
aliam causam, ob quam ibi versetur, adlegare
nequeat (e).

Haec sunt, CONSVLTISSIME DOMINE
CANDIDATE, quae speciminis loco adduxi,
ad ostendendum, TE operam bene collocasse,
dum in pererudito opusculo Tuo in id inquisi-
vistis cum cura, an et quando familia condu-
ctitia in eo loco, ubi operas locavit dominis,
domicilium habere censeatur? Reddidi TIBI
opusculum, vti illud mihi tradidisti, nihilque
E 2 adie-

(e) Supra cit. *Spec. LXXII. med. 1.*

adieci, praeter notulas duas, aut tres, vt TIBI
foli vindicare possis hunc ingenii Tui foetum.
Et si forte in quibusdam alia mihi sedeat sen-
tentia, nolui tamen TIBI eripere libertatem,
sentiendi scribendique ea, quae vera esse credis,
motus rationibus in medium prolatis. Facile
defendes sententiam Tuam in arena inaugura-
li, et ita excipies tela aduersariorum, vt victo-
riam TIBI promittere possis. De quo eo minus
dubito, cum in utroque examine ostenderis,
TE solida sane iurisprudentiae cognitione esse
imbutum et in celeberrima Academia Lipsiensi
Regiaque Fridericiana tanto fecisse profectus,
vt iure optimo merueris summos in utroque
iure honores, quos TIBI, me promotore, au-
ctoritate imperatoria et regia proxime confe-
ret inclitus Iureconsultorum ordo in hac Fri-
dericiana. Ego TIBI ex animo gratulor hosce
honores Deumque rogo, vt TIBI omnia ex vo-
to cedere iubeat. Vale mihiq; faue. Scrib.
in REGIA FRIDERICIANA IIII Kalend. No-
vembr. A. O. R. CIOIOCCXXXVIII.

HALAE MAGDEBURGICAE

IMPRIMEBAT IOANNES FRIDERICVS GRVNERT.

✻ (o) ✻

Kalle, Diss., 1748 (1)

ULB Halle

002 729 407

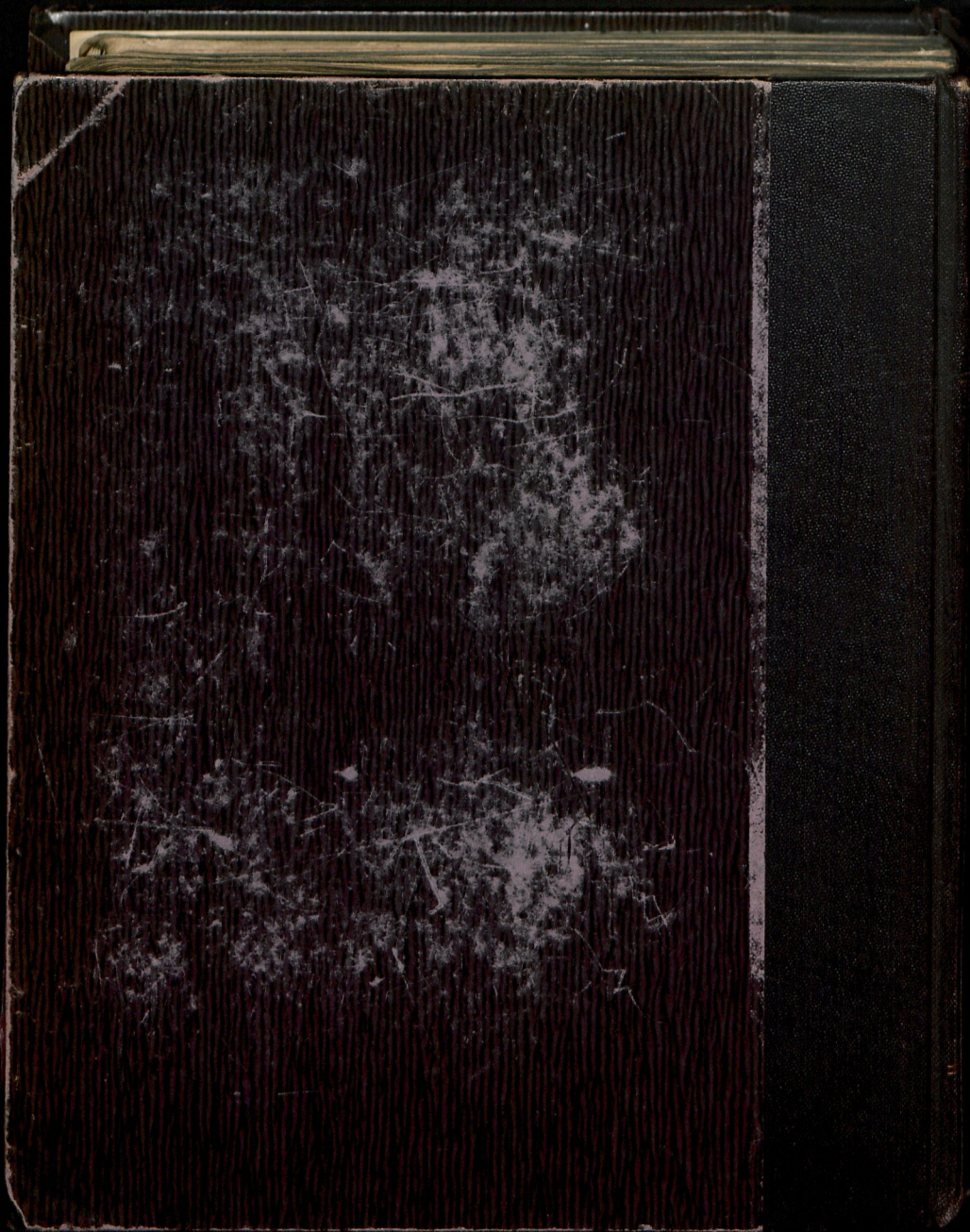
3

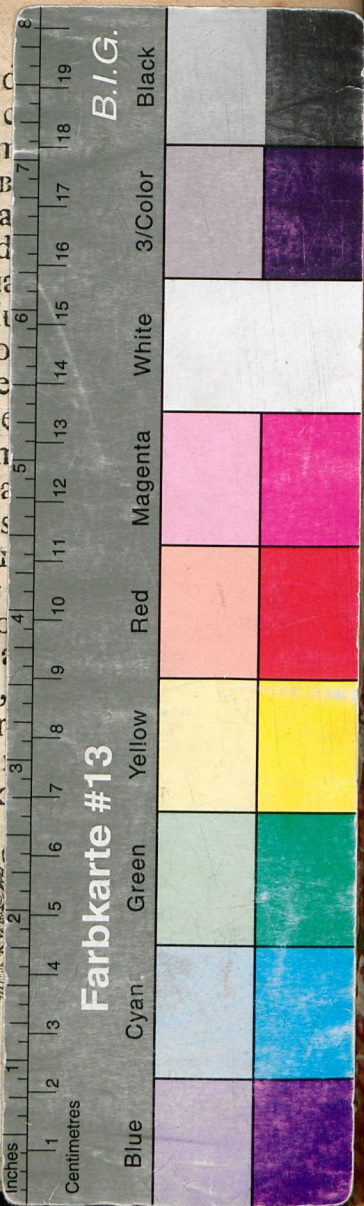


56

v. 18







9642

10 No. xxix

1748 3 b

DISSERTATIONEM INAUGURALEM
DE
FAMILIAE CONDUCTITIAE
FORO COMPETENTE

INPRIMIS IN
SAXONIA ELECTORALI

IN ACADEMIA FRIDERICIANA

PRAESIDE

DN. CAROLO GOTTLIEB KNORRIO

ICTO POTENTISSIMO PRUSSORVM REGI A CONSILII AVLICIS

PROFESSORE IURIVM ORDINARIO ET FACVLTATIS IVRIDICAE

H. T. DECANO

PRO OBTINENDO GRADV DOCTORIS

DIE V. NOVEMBR. CIOIOCCXLVIII.

HORIS ANTE ET POST MERIDIANIS

DEFENDET

AVCTOR

IOANNES GOTTLLOB FVNCKLERVS

LIPS.

Mons. Spilberg